B.J.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) WIELKA-POHULANKA 19—7.

Nr. Wilno, dnia 7 października 1933 r. 938.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

		Dział.	Str.
1.	"Lietuvos Żinios" w sprawie związku państw bałtyckich.-	I.	1.
	Kronika.		
2.	Litewsko-sowiecka umowa o wymianie więźniów politycznych.-	"	"
3.	Wznowienie rokowań z Watykanem.-	"	"
4.	Osobowy ruch graniczny w 1933 r.-	"	"
5.	Litewskie żądanie zwrotu wywiezionych przez Niemców podczas okupacji cenności.-	"	2.
6.	Kolportaż organu Hitlera na Litwie.-	"	"
7.	Projekt ujednostajnienia prawa wekslowego w państwach bałtyckich.-	"	"
	III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.		
8.	"Liet.Aidas" w sprawie litewszczenia nazwisk.-	III.	"
	Kronika.		
9.	Projekty nowych ustaw.-	"	"
10.	Dokoła polemiki między Voldemarasem a Novakasem.-	"	3.
11.	Zmiany personalne w dyplomacji litewskiej.-	"	"
12.	Zjazd rzemieślników litewskich.-	"	"
13.	Liczba ulic w Kownie.-	"	"

x
x x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"L i e t u v o s Ž i n i o s" w s p r a w i e z w i ą z k u p a ń s t w b a ł t y c k i c h ."Lietuvos Žinios" Nr.225 z 4.X.1933. Art.p.t."Zaklęta kwestja". Streszczenie:

Kwestja zbliżenia, czy jedności państw bałtyckich stała się, zwłaszcza w ostatnich czasach, zaczarowanem kołem, o które potykają się politycy państw bałtyckich.

Wiele się w tej sprawie mówi, pisze, konferuje, uchwala. Mimo tego nie umie się wyjść z zaczarowanego koła, które zaczyna się wydawać kołem zaklętem. Powstaje kwestja, kto jest sprawcą tego zaklętego koła. Na pytanie to nie znajduje się odpowiedzi.

Gdy się przejrzy wszystkie etapy zbliżenia państw bałtyckich, to się zauważy ciągły wzrost tego zbliżenia. Nie mówiąc już o jednolitem działaniu, które w ostatnich czasach osiągnęło stopień niemal zadawalniający nawet największych patrjotów litewskich, zbliżenie państw bałtyckich doszło do współpracy prawników, lekarzy, pedagogów, ekonomistów, dziennikarzy i t.d. Jednak, jak się zdaje, dyplomacja odegrywała tu stale rolę czynnika wnoszącego rozłam. Wszyscy pamiętają, jak p.Voldemaras nazwał zbliżenie państw bałtyckich marzeniem, a klauzulę bałtycką, wprowadzoną później w życie - utopją. Jakgdyby wtórując p. Voldemarasowi p.Balodis wypowiedział w Lidze Narodów myśli, które pogląd p.Voldemarasa"pogłębiły" i uczyniły zeń niemiłą rzeczywistość. W ten sposób zbliżeniu bałtyckiemu zadany został wielki cios.

Kiedy po wszystkich tych niemiłach wydarzeniach podpisano z Łotwą i Estonją traktaty handlowe, atmosfera uległa odprężeniu. Idea jedności państw bałtyckich posunęła się, jak się zdawało, naprzód.Jednak w roku ubiegłym sprawa ta została znowu wtłoczona w zaczarowane koło. Znowu dokładano wysiłków, by z koła tego wyjść. Zdaje się, że wysiłki te były skuteczne. Gospodarczy zjazd nadbałtycki, jaki się odbył niedawno, dokonał konkretnych kroków. Tymczasem p.Lapenas, którego opinje wyrażone na plenarnem posiedzeniu Izby Handlowo-Przemysłowej były zrozumiane, jako opinja sfer rządzących, znowu w sposób stanowczy i zasadniczy wypowiedział się przeciwko zbliżeniu państw bałtyckich. Dowodził on, że zbliżenie wogóle jest dla Litwy nie do przyjęcia, a nawet szkodliwe.

Sądzić należy, że sprawa zbliżenia nie powinna być tak poniewierana. Zbliżenie państw bałtyckich jest zagadnieniem wielkiej wagi, które staje się wręcz aktualnem wobec zarysowywania się konkretnego niebezpieczeństwa w czasach ostatnich. Wydaje się rzeczą dziwną, że nad Bałtykiem niema ludzi, którzyby to doniosłe zagadnienie postawili należytej płaszczyźnie. Rozwiązanie tego problemu jest kwestją, od której zależy przyszłość państw bałtyckich.

Litewsko-łotewskie rokowania handlowe mogłyby się toczyć z większym skutkiem, o ileby rozstrzygnięte były przedtem zagadnienia, któreby stworzyły dla rokowań trwalszą podstawę, aniżeli obecna.

Zaczarowane, czy zaklęte koło zbliżenia trzech państw bałtyckich wciąż jeszcze oczekuje na rozstrzygnięcie.-

K r o n i k a .

L i t e w s k o - s o w i e c k a u m o w a o w y m i a n i e w i ę ź n i ó w p o l i t y c z n y c h .Prasa kowieńska /z 4.X.1933/: W tych dniach w Moskwie została podpisana umowa o wymianie więźniów politycznych między Litwą a Sowietami. Umowę podpisali poseł litewski w Moskwie Bałtruszajtis i przedstawiciele komisarjatu spraw zagranicznych. Wymiana pierwszej partji więźniów powinna się odbyć niepóźniej, niż dn.20 października. Zostanie ona dokonana na granicy sowiecko-łotewskiej.-

W z n o w i e n i e r o k o w a ń z W a t y k a n e m .Prasa kowieńska /z 4.X.1933/:M-stwo Spraw Zagr. przygotowuje się obecnie do wznowienia rokowań z Watykanem. Rokowania będą się toczyły w Rzymie między przedstawicielami Watykanu a przedstawicielem litewskim przy Watykanie dr.Graużinisem.-

O s o b o w y r u c h g r a n i c z n y w 1 9 3 3 r ..Prasa kowieńska /z 4.X.1933/:30 września zakończył się sezon przekroczenia linji administracyjnej dla rolników, zamieszkałych po obu stronach granicy. Z Litwy na terytorjum Wileńszczyzny przekroczyło w 1933 r.

23.450 osób, z Wileńszczyzny do Litwy - 31.735. Jak dotychczas, jest to rekordowa cyfra przekroczeń linji administracyjnej za granicznemi przepustkami.-

L i t e w s k i e ż ą d a n i e z w r o t u w y w i e z i o n y c h p r z e z N i e m c ó w p o d c z a s o k u p a c j i c e n n o ś c i .Prasa kowieńska /z 4.X.1933/:M-stwo Spraw Zagr. zbiera obecnie wiadomości o różnych rzeczach, jakie Niemcy wywieźli z Litwy podczas okupacji. Niemcy wywieźli prawie wszystkie dzwony kościelne, obrazy i inne cenne rzeczy, z których wiele ma wartość historyczną.

W czasie nadchodzących litewsko-niemieckich rokowań ekonomicznych rząd litewski zażąda od Niemiec zwrotu wywiezionych przedmiotów lub odpowiedniego odszkodowania. Rząd litewski szacuje wywiezione przedmioty na sumę przeszło 5 - 6 milj.litów.-

K o l p o r t a ż o r g a n u H i t l e r a n a L i t w i e .Liet. Żinios" Nr.225 /X.1933/:Kolportaż organu Hitlera "Voelkische Beobachter" na Litwie wynosi 25 egzemplarzy, z czego 5 prenumerują sfery rządowe. Organ Goebbelsa "Angriff" rozchodzi się na Litwie w 7-miu egzemplarzach.-

P r o j e k t u j e d n o s t a j n i e n i a p r a w a w e k s l o w e g o w p a ń s t w a c h b a ł t y c k i c h ."Liet.Aidas" Nr.223 /X.1933/:Prof.prawa handlowego na uniwersytecie ryskim Leber opracował projekt jednolitego prawa wekslowego w państwach bałtyckich. Prof.Leber pracował z polecenia konferencji prawników litewskich, łotewskich i estońskich,która ubiegłej wiosny w Rydze się odbyła.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

"L i e t u v o s A i d a s" w s p r a w i e l i t e w s z c z e n i a n a z w i s k ."Lietuvos Aidas" Nr.224 z 4.X.1933 r.Art.p.t. "Zesłowiańszczone nazwiska i ich zmiana". Streszczenie:

Uświadomienie Narodu Litewskiego wciąż wzrasta. Przyszedł m. in. czas na oczyszczanie nazwisk, które uległy zesłowiańszczeniu. Nie należy tej pracy odkładać. W samem społeczeństwie odzywa się znacznie więcej głosów za przywróceniem zesłowiańszczonym nazwiskom ich pierwotnego brzmienia, aniżeli przeciwko temu. Są nawet ludzie, którzy, nie czekając na ustawę zlitewszczyli spowrotem swe nazwiska.-

K r o n i k a .

P r o j e k t y n o w y c h u s t a w .Prasa kowieńska /z 3.X.33/: Wszystkie ministerstwa kończą już sporządzanie budżetów swych wpływów i wydatków na 1934 r.Ogólny budżet ministerstw ma opiewać na sumę niewiększą niż 250 milj.lt.

Wszystkie ministerstwa wpisały już do budżetu swych wydatków większe sumy na realizację swych nowych planów. Ze względów finansowych w ciągu 1934 r. wiele nowych ustaw i planów nie będzie można całkowicie wprowadzić w życie, ale każde z ministerstw wyasygnuje część niezbędnych na to sum.

M-stwo Sprawiedliwości zamierza już na wiosnę roku przyszłego przystąpić do budowy w Kownie więzienia, zaopatrzonego we wszystkie nowoczesne urządzenia. Jednocześnie M-stwo Sprawiedliwości opracowuje projekt nowej ustawy o ustroju więziennym i prawach urzędników więziennych. M-stwo Sprawiedliwości opracowuje również projekt nowej ustawy o komornikach sądowych. Komornikami sądowymi będą mogły być jedynie osoby z wyższem wykształceniem. Nadto ustawa wprowadzi pensje dla komorników, zamiast pobieranych przez nich obecnie odsetek.

M-stwo Skarbu zamierza w 1934 r. zakończyć opracowanie projektów następujących nowych ustaw: o podatku dochodowym, o opłatach stemplowych, o dozorze nad syndykatami, o dostawach i o bankach. Wreszcie w roku przyszłym ma być opracowany nowy statut służby państwowej,który m.in.ureguluje kwestję przyjęcia i usuwania ze stanowisk urzędników państwowych.

Co do M-stwa Spraw Wewn. to przedewszystkiem od stycznia 1934 r. przystąpi ono do wydawania paszportów wewnętrznych wszystkim obywatelom litewskim,którzy mają ukończonych 17 lat.M-stwo Spraw Wewn.szykuje już przepisy o wydawaniu nowych paszportów.-

W 1934 r. projektowanem jest wprowadzenie w życie projektu nowej ustawy o Kasach Chorych i przeprowadzenie wyborów do Rad Kas Chorych. W tym samym roku zostanie jeszcze wprowadzone ubezpieczenie robotników od nieszczęśliwych wypadków. Nadto zostaną przyjęte projekty ustaw o najmie i zwalnianiu pracowników, o prawach inspektorów pracy i wreszcie ustawa budowlana i projekt ustawy o przymusowej pracy dla bezrobotnych.-

Co do M-stwa Rolnictwa, to w Radzie Stanu znajduje się obecnie opracowany przez to Ministerstwo projekt ustawy o odszkodowaniu za parcelowaną ziemię. Odszkodowanie ma być spłacane obligacjami, które wyda M-stwo Skarbu. W najbliższych 3 - 4 latach ma być zrealizowany program całego szeregu prac.

W 1934 r. zamierza M-stwo Komunikacji przystąpić do budowy wodnej stacji elektrycznej, dwóch automatycznych stacyj telefonicznych w Kownie i w Kłajpedzie. Wreszcie projektowana jest przebudowa wąskotorowej linji kolejowej Szawle-Birże na szerokotorową, przyśpieszenie pociągów, zmiana taryfy kolejowej i budowa szosy Kowno - Kłajpeda.

W kontroli działalności instytucyj państwowych ma być wprowadzony szereg reform. Przedewszystkiem ma być znacznie obostrzona kontrola ksiąg rozrachunkowych instytucyj.

Następnie projektowane jest wprowadzenie w życie projektu ustawy o Izbie Lekarskiej, nowej ustawy mieszkaniowej oraz projektów nowych ustaw o obywatelstwie, o prawie władania ziemią czynszową, o podatkach samorządowych i o przymusie pracy dla bezrobotnych.

M-stwo Oświaty opracowuje obecnie projekt nowej ustawy o szkołach, który przewiduje szereg reform w szkolnictwie. Projekt tej nowej ustawy ma być wprowadzony w życie w 1934-35 roku szkolnym. Pozatem M-stwo Oświaty zamierza wprowadzić w życie w roku przyszłym nową ustawę o rzemiosłach. W najbliższych 2 - 3 latach projektowane jest nadto wprowadzenie w życie ustawy o zmianie wyznania i ustawy o mieniu klasztorów.

Niepóźniej, niż w 1935 r. zostanie również wprowadzona w życie ustawa o metrykacji cywilnej.

W M-stwie Obrony Kraju projektowane jest wprowadzenie w życie w 1934 r. nowej ustawy o obowiązku powszechnej służby wojskowej. Projekt tej ustawy opracowała komisja z przedstawicieli M-stwa Obrony Kraju i M-stwa Spraw Wewnętrznych.-

D o k o ł a p o l e m i k i m i ę d z y V o l d e m a r a s e m a N o v a k a s e m .Prasa kowieńska /z 3.X.1933/:Jak wiadomo, wydana ostatnio przez prof.Voldemarasa książka p.t."La Lithuanie et ses problemes" doczekała się na łamach "Liet.Aidasa" ostrej krytyki pióra dyrektora Departamentu Ochrony Obywatelskiej p.Novakasa. Ostatnio prof.Voldemaras nadesłał do redakcji "Liet.Aidasa pismo, zawierające odpowiedź na zarzuty recenzenta. Redakcja urzędówki uznała odpowiedź prof.Voldemarasa za nienadającą się do zamieszczenia. W motywach tej decyzji redakcja wskazuje, że prof.Voldemaras w swej odpowiedzi stwierdza, iż dla zrozumienia jego książki potrzeba 40 lat studjów. Prof. Voldemaras nie odpowiada na istotne zarzuty recenzenta, lecz wdaje się w szczegółowe rozważanie osoby p.Novakasa, zwłaszcza zaś interesuje go"problem nóg" krytyka. Z wyżej wymienionych przyczyn redakcja odmawia zamieszczenia pisma prof.Voldemarasa.-

Z m i a n y p e r s o n a l n e d y p l o m a c j i l i t e w s k i e j . Prasa kowieńska /z 3.X.1933/:Sekretarz poselstwa litewskiego w Tallinie p.K.Szumauskas zostaje odwołany ze swego stanowiska i przeniesiony do M-stwa Spraw Zagr. Na opróżnione przezeń stanowisko do Tallina uda się dotychczasowy attaché poselstwa litewskiego w Pradze W.Czeczeta.-

Z j a z d r z e m i e ś l n i k ó w l i t e w s k i c h ."Liet.Aid." Nr.224 /X.1933/:7 i 8 października ma się odbyć zjazd rzemieślników litewskich

L i c z b a u l i c w K o w n i e ."Rytas" Nr.225 /X.1933/:W Kownie przed wojną światową było 101 ulic. Obecnie liczba ta wzrosła do 436.-